

Nr 71.

Ankom till Riksdagens kansli den 9 maj 1911 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för höjande af musiklifvet i Sverige jämte en i ämnet väckt motion.

(2:a Afd.)

I en den 3 mars 1911 aflåten, till statsutskottets förberedande behandling aflåten proposition, nr 180, har Kungl. Maj:t under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att för vidtagande af åtgärder till höjande af musiklifvet i landet på extra stat för år 1912 anvisa ett belopp af 28,000 kronor att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna godt föreskrifva.

Beträffande den i detta ämne af departementschefen förebragta utredning tillåter sig utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

I sammanhang med förevarande ärende har utskottet till behandling förehaft en inom Andra kammaren af herrar *K. Starbäck* och *A. J. Christiernson* väckt motion, nr 358, hvari föreslagits, att Riksdagen i anledning af Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition måtte besluta att, för vidtagande af åtgärder till höjande af musiklifvet i landet, på extra stat för år 1912 anvisa ett belopp af 37,000 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser Kungl. Maj:t kunde finna godt föreskrifva.

Till stöd för denna framställning hafva motionärerna anfört följande:

»I proposition af den 3 mars (nr 180) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, för vidtagande af åtgärder till höjande af musiklifvet i landet, på extra stat för år 1912 anvisa ett belopp af 28,000 kronor att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna godt föreskrifva.

Det sålunda framlagda förslaget, hvilket grundar sig på en af musikaliska akademien hos Kungl. Maj:t gjord framställning, har, enligt hvad som framgår af det utaf chefen för ecklesiastikdepartementet i ärendet afgifna yttrande till statsrådsprotokollet, väsentligen till syfte att göra god musik tillgänglig för de mindre bemedlade. Hufvudpunkterna i den af musikaliska akademien uppgjorda planen, till hvilken departementschefen i det hela anslutit sig, äro: att i ett antal större eller medelstora städer — dock ej någon af de tre största städerna i riket — skulle med understöd af statsmedel inrättas orkestrar, hvilka skulle hafva till uppgift att å förläggningssorten samt inom kringliggande trakt gifva konserter, några mot sedvanliga afgifter samt andra mot låg eller ingen afgift; att medlemmarne af sådan orkester tillika skulle vara skyldiga att åt obemedlade lämna kostnadsfri undervisning i instrumentalmusik, hvarjämte orkesterns ledare eller någon annan af dess medlemmar skulle hafva till åliggande att kostnadsfritt lämna obemedlade handledning i körsång för blandade röster; att det ekonomiska bestyret med dessa orkestrar och den ekonomiska ansvarigheten för deras verksamhet skulle åligga föreningar, som till äfventyrs redan funnes eller borde för ändamålet bildas; samt att såsom villkor för statsunderstöds beviljande skulle fastställas, att från orten tillsköttes ett belopp, som stode i visst förhållande till statsunderstödet. Med det anslag, som nu af Kungl. Maj:t äskas, afses att försöksvis möjliggöra inrättandet af två orkestrar af ifrågakvarande art.

Det af Kungl. Maj:t sålunda framlagda förslaget synes böra hälsas med största tillfredsställelse. Musikaliska akademien och departementschefen hafva hvar för sig med fog erinrat om vikten af att konstens kulturvärden såvidt möjligt göras tillgängliga för de mindre bemedlade och framhållit den betydelse tonkonsten skulle kunna erhålla såsom ett led i sträfvandena för tänkesättets och känslolifvets förädlande samt de sociala motsatsernas mildrande. Tydligt lärer ock vara, att, om man vill låta ädlare former af tonkonsten tränga fram till folkets stora massa, något sådant icke i vårt land låter sig i större omfattning uppnå annorledes än genom verksamt ingripande från statens sida.

I ett visst hänseende torde emellertid det af Kungl. Maj:t framlagda förslaget vara mindre tillfredsställande. Musikaliska akademien har i sin framställning beräknat ett årsunderstöd af 27,000 kronor vara erforderligt för upprättande af en orkester af ifrågakvarande art och ansett staten böra bidraga med två tredjedelar af nämnda belopp mot villkor att återstående tredjedelen tillsköttes inom orten. Akademien har visserligen funnit det böra principiellt gälla, att staten bidroge med högst samma belopp som visades vara tillskjutet inom orten, men ansett, att, så länge saken vore

ny och därför ett kraftigare understöd vore oundgängligen nödvändigt, det skäligen borde medgifvas, att statens bidrag utginge med högst två gånger det på annat sätt tillkomna bidragets belopp i hvarje särskildt fall; och har akademien framhållit, att, om företaget vunne framgång, maximigränsen framdeles skulle kunna till och med nedsättas under hälften. Departementschefen har emellertid förordat tillämpning af den eljest vanliga regeln, att ortsbidraget skall utgå med minst samma belopp som statsbidraget, och från denna utgångspunkt har i enlighet med departementschefens hemställan statsanslaget blifvit för ifrågasatta två orkestrar beräknadt till sammanlagdt 27,000 kronor jämte inspektionskostnader 1,000 kronor eller sammanlagdt 28,000 kronor.

Uppenbart torde vara, att, såsom af departementschefen ock framhålles, de kraf, som för statsbidrags erhållande sålunda enligt det föreliggande förslaget skulle ställas på kommunerna, blifva betydande, och det skulle kunna befaras, att med hänsyn härtill de kommuner, som skulle kunna ifrågakomma såsom förläggningssorter, skulle ställa sig tveksamma, när det gällde att bevilja erforderligt belopp. Skulle af sådan anledning till afventyrs hela den föreliggande förtjänstfulla planen till tonkonstens spridande bland folket redan från början gå om intet, vore detta helt visst att beklaga. Högeligen önskvärdt är alltså, att, såsom musikaliska akademien tänkt sig, staten, när det gäller sjelfva upprättandet af en orkester, icke upprätthåller grundsatsen om statsbidragets bestämmande till lika belopp med ortsbidraget, utan medgifver, att det förra bidraget får utgå med dubbla beloppet af det senare. Att staten sålunda för ett fåtal år — ty för längre tid lär den ifrågasatta olikheten mellan statsbidrag och ortsbidrag icke böra äga bestånd — lämnar ett högre bidrag, kan för statsverket icke spela någon nämnvärd roll. Den höjning af anslaget, som häraf skulle föranledas, uppgår allenast till 9,000 kronor. För möjligheten att genomföra den föreliggande planen skulle däremot en dylik höjning vara af stor, måhända afgörande betydelse.»

Utskottet, som visserligen icke vill förneka att ett i rätt riktning ledt musiklif inom folkets bredare lager kan äga en viss betydelse för den kulturella utvecklingen, håller emellertid före, att åtgärder för åvägabringande af ett sådant musiklif icke är ett statsintresse af den art, att statsmedel böra för ändamålet tagas i anspråk, utan böra vederbörande kommuner, därest de finna sådana förutsättningar inom kommunen vara för handen, att genomförande af en orkesteranordning af ifrågasatt slag är möjligt och önskvärdt, jämväl sjelfva vidkännas de med anordningen förenade kostnaderna. Då härtill kommer att det af Kungl. Maj:t nu be-

*Utskottets
yttrande.*

gärda anslaget sannolikt endast kan betraktas såsom en ringa del af de kostnader, som, därest principen om statsunderstöd för ändamålet varder godkänd, komma att under systemets utveckling drabba statsverket, finner utskottet härutinnan en ytterligare anledning att ej tillstyrka anslag till detta hittills opröfvade behof.

På grund af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt
herrar Starbäcks och Christiernsons ofvanberörda motion
icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 5 maj 1911.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Reservation

af herrar *A. G. L. Billing*, grefve *A. F. Cl:son Wachtmeister*, *O. Jonsson*, *J. T. Larsson*, grefve *C. O. Taube*, *O. M. Strömberg*, *A. Åström*, *F. W. Thorsson*, *P. Olsson*, *J. J. Byström* och *A. C. Lindblad*, som ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

Såsom af departementschefen erinras, afses med det anslag, som nu äskats, befrämjande af ett ändamål, som hittills icke varit med statsmedel understödt och hvilket kan få väntas komma att i framtiden på statsverket ställa anspråk, som gå vida utöfver det nu begärda beloppet. Om sålunda i dessa omständigheter otvifvelaktigt legat en maning för utskottet att med mycken försiktighet pröfva de föreliggande förslagen, så har dock utskottet vid denna pröfning funnit de till stöd för framställningarnas principiella del anförda skäl vara så tungt vägande, att utskottet icke tvekat att tillstyrka Riksdagen att för ändamålet bevilja anslag. Det lär nämligen icke låta sig förnekas, att det inflytande på ett folks kulturella utveckling, som af en i rätt riktning utöfvad och med god uppfattning mottagen tonkonst utöfvas, är så stort, att understödandet och främjandet af en sådan tonkonst kan betraktas såsom ett statsintresse af ej ringa vikt. Särskildt i vårt land, där man å ena sidan på grund af vårt folks naturliga musikaliska fallenhet kan förvänta en lämplig jordmån för det musi-

kaliska arbete, som nu ifrågasättes, men där å andra sidan för närvarande, såsom man tyvärr icke kan för sig fördölja, den musikaliska allmänbildningen står på en ganska låg ståndpunkt och intresset för och begreppet om mera gedigen musik hos den stora allmänheten är synnerligen ringa, synas förutsättningarna för och behovet af en verksamhet för musiklifvets höjande vara i särskildt grad tillfinnandes.

Beträffande det för ändamålet nu erforderliga beloppet har af Kungl. Maj:t beräknats, att understöd af statsmedel skulle lämnas till orkestrar å två platser med hälften af den för dessa orkestrar beräknade kostnaden under villkor att andra hälften lämnades af vederbörande kommun eller enskilda. Då hvarje orkester beräknas draga en kostnad af 27,000 kronor samt för inspektion af verksamheten afsetts ett belopp af 1,000 kronor, skulle alltså erfordras ett anslag af 28,000 kronor. Motionärerna hafva i öfverensstämmelse med musikaliska akademien ansett, att staten borde bidra med två tredjedelar af orkesterkostnaden, och alltså hemställt om ett anslag å 37,000 kronor.

Då, såsom af departementschefen erinras, det är en allmän regel, att där, vid företag af med det förevarande likartad natur, kostnaderna bestridas gemensamt från statsverket och från orten, hvardera bidraget utgår med hälften af totalkostnaden, och utskottet, som, enligt hvad ofvan antydts, håller före, att man endast med den största försiktighet bör framgå vid beviljande af anslag för förut ej pröfvade ändamål, icke anser lämpligt att i afseende å den nu omhandlade verksamheten, åtminstone för närvarande och innan någon erfarenhet vunnits angående den utsträckning, i hvilken vederbörande orter kunna vara benägna att med den af Kungl. Maj:t föreslagna kostnadsfördelningen tillgodogöra sig möjligheten att erhålla nu ifrågasatta orkestermusik, frångå den vanliga fördelningsgrunden, synes det utskottet, som om anslaget icke bör sättas till högre belopp, än som för tillämpning af denna beräkningsgrund är erforderligt. På grund häraf får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande proposition och med afslag å herrar Starbäcks och Christiernsons ofvanberörda motion i hvad den skiljer sig från Kungl. Maj:ts proposition, må för vidtagande af åtgärder till höjande af musiklifvet i landet på extra stat för år 1912 anvisa ett belopp af 28,000 kronor att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna godt föreskrifva.»

Det skulle här antecknas, att herrar *E. A. G. A. Wijkander, P. Sörensson, O. Björklund*, friherre *C. H. Falkenberg*, friherre *J. G. Beck-Friis* och *A. Elman* icke deltagit i förenämnda ärendes handläggning inom utskottet, samt att herrar *F. Berg, K. Starbäck* och *K. V. Rydén* icke öfvervarit ärendets slutbehandling.
